

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา โดยเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศพร้อมทั้งนำแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและปรับใช้เพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 นั้น ได้มีบทบัญญัติที่เหมาะสมกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา ในบทนี้ผู้ศึกษาจึงขอเสนอบทสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานี้เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องดังกล่าวต่อไป

5.1 บทสรุป

คนพิการเป็นบุคคลผู้มีข้อจำกัดในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่สามารถสร้างหลักประกันให้แก่ตนเองได้ โดยมีสาเหตุเนื่องมาจากความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ ไม่ว่าจะเกิดมาโดยกำเนิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งส่งผลให้ต้องได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ซึ่งมีประเภทของความพิการ 7 ประเภท ได้แก่ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ความพิการทางสติปัญญา ความพิการทางการเรียนรู้ และความพิการทางออทิสติก โดยความพิการทางการเห็น แบ่งเป็น ตาบอด และตาเห็นเลือนราง

สุนัขนำทางจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป ซึ่งหากกล่าวถึงสุนัขนำทาง จะเห็นได้ว่า ในประเทศไทยการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตานั้นยังไม่ได้รับความนิยม อาจเนื่องมาจากการค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนสุนัข คนพิการทางสายตาก็ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อการจะนำสุนัขนำทางไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือแม้แต่การปฏิบัติตนของบุคคลทั่วไปต่อสุนัขนำทางที่กำลังปฏิบัติหน้าที่

ผลการศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตาพบว่า

1) ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยามสัตว์นำทาง ผลการศึกษาพบว่า แม้จะมีการกำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ โดยมีสิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) ก็ตาม แต่ไม่ได้กำหนดคำนิยามของ “สัตว์นำทาง” ไว้ว่าหมายความถึง สัตว์ประเภทใดบ้าง ทั้งยังไม่มี การกำหนดประเภทของสัตว์นำทางไว้ให้ชัดเจน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความ และก่อให้เกิด ปัญหาแก่บุคคลทั่วไปในการปฏิบัติตนต่อสัตว์นั้นด้วย เนื่องจากการปฏิบัติตนต่อสัตว์เลี้ยงและ สัตว์นำทางที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ในการนำทางให้แก่คนพิการทางสายตานั้นจะปฏิบัติไม่เหมือนกัน การเข้าถึงสถานที่ต่าง ๆ ก็ย่อมมีความแตกต่างกันไปด้วย บางสถานที่ไม่อนุญาตให้สัตว์เลี้ยง เข้าไปได้ แต่หากเป็นสัตว์นำทางของคนพิการทางสายตาจะต้องได้รับการยกเว้น และหากจะให้การ นำสุนัขมาใช้นำทางผู้พิการทางสายตาเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่ถือว่าเป็นการ ทารุณกรรมสัตว์ ดังนั้น ในประเด็นนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางกฎหมาย จึงเห็นควรแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับคำนิยาม สัตว์นำทาง

2) ปัญหาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสัตว์นำทาง ผลการศึกษาพบว่า แม้พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) จะกำหนดให้คนพิการทางสายตา มีสิทธิที่จะใช้สัตว์นำทาง ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสุนัขนำทางไว้ สุนัขที่จะ นำมาเป็นสัตว์นำทางจึงไม่ได้ผ่านกระบวนการทดสอบและฝึกฝน เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณสมบัติของ การเป็นสุนัขนำทาง จึงเป็นการยากที่คนพิการทางสายตาจะสามารถใช้สุนัขนำทางได้ ดังนั้น ในประเด็นนี้เพื่อให้มีหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนสัตว์ที่ชัดเจน จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทะเบียน สัตว์นำทาง

3) ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลสัตว์นำทาง ผลการศึกษา พบว่า สุนัขนำทางที่นำมาขึ้นทะเบียนตามหัวข้อ 2) ถือเป็นสุนัขที่ต้องดูแลและปกป้องชีวิต รวมถึง ร่างกายของผู้พิการทางสายตา ทำให้การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการทำหน้าที่ของสุนัข ดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทดสอบสุขภาพร่างกาย สายตา และอื่น ๆ ที่จำเป็น สำหรับสุนัขนำทาง ดังนั้น ในประเด็นนี้เพื่อให้มีมาตรฐานการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล สัตว์นำทาง จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เกี่ยวกับหน่วยงานที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลสัตว์นำทาง

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ประกอบไปด้วย สหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และเครือรัฐออสเตรเลีย ผลการศึกษาพบว่ากฎหมายของทั้งสามประเทศได้ให้การสนับสนุนในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของคนพิการทางสายตาในการใช้สุนัขนำทาง โดยมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน ได้รับความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการในการใช้สุนัขนำทาง

ดังนั้น เพื่อให้การใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตาเป็นไปอย่างมีรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้งนี้ โดยจะกล่าวต่อไปในข้อเสนอแนะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ทำให้ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยามสัตว์นำทาง

การที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) กำหนดให้สิทธิคนพิการทางสายตาในการมีสัตว์นำทาง แต่ไม่กำหนดคำนิยามของ “สัตว์นำทาง” ไว้ว่าหมายรวมถึงสัตว์ประเภทใดบ้าง ทั้งยังไม่มีกำหนดประเภทของสุนัขนำทางไว้ให้ชัดเจน อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการตีความและก่อให้เกิดปัญหาแก่บุคคลทั่วไปในการปฏิบัติตนต่อสัตว์นั้นด้วย เนื่องจากการปฏิบัติตนต่อสัตว์เลี้ยงและสัตว์นำทางที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ในการนำทางให้แก่คนพิการทางสายตานั้นจะปฏิบัติไม่เหมือนกัน

ดังนั้น เพื่อให้การนำสุนัขมาใช้นำทางผู้พิการทางสายตาเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) โดยกำหนดให้คำนิยามของสัตว์นำทางซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

“สัตว์นำทาง หมายความว่า สัตว์ที่ได้รับการฝึกฝนเป็นรายตัวให้ทำงานหรือปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ของคนพิการทั้งทางกายภาพ ประสาทสัมผัส จิตเวช สติปัญญา หรือความพิการทางจิตอื่น และสัตว์นำทางนั้นได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้”

2) ปัญหาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสัตว์นำทาง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสุนัขนำทางไว้ สุนัขที่จะนำมาเป็นสัตว์นำทางจึงไม่ได้ผ่านกระบวนการทดสอบและฝึกฝน เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณสมบัติของการเป็นสุนัขนำทาง เพราะสัตว์นำทางกลุ่มนี้ต่างจากสัตว์ทั่วไป และที่สำคัญต้องมีคุณสมบัติในการดูแลและปกป้องชีวิต

รวมถึงร่างกายของผู้พิการทางสายตา ทำให้สุนัขนำทางนั้นมีลักษณะแตกต่างจากสุนัขทั่วไป และมีคุณลักษณะพิเศษที่บ่งบอกและแยกให้เห็นถึงความแตกต่างจากสัตว์ทั่วไป

ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งลักษณะของสุนัขนำทางที่มีการดูแลและปกป้องชีวิต รวมถึงร่างกายของผู้พิการทางสายตา จึงเห็นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) โดยกำหนดให้หลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนสัตว์นำทาง เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการรับรองการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

“สัตว์นำทางที่ผ่านกระบวนการทดสอบและฝึกฝน มีคุณสมบัติเป็นสัตว์นำทาง สามารถขึ้นทะเบียนเป็นสัตว์นำทางตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

3) ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลสัตว์นำทาง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) ไม่ได้กำหนดให้มีหน่วยงานที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลสัตว์นำทางไว้ เนื่องด้วยสุนัขนำทางที่นำมาขึ้นทะเบียน ถือเป็นสุนัขที่ต้องดูแลและปกป้องชีวิต รวมถึงร่างกายของผู้พิการทางสายตา ทำให้การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการทำหน้าที่ของสุนัขดังกล่าวต้องดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทดสอบสุขภาพร่างกาย สายตา และอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับสุนัขนำทาง

ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (8) โดยกำหนดหน่วยงานที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลสัตว์นำทาง

“สุนัขนำทางที่นำมาขึ้นทะเบียนแล้ว ให้ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลสัตว์นำทางตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

สารนิพนธ์ฉบับนี้ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการใช้สุนัขนำทางสำหรับคนพิการทางสายตาจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งพบว่าไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติสำหรับคนพิการทางสายตาที่จะนำสุนัขนำทางมาใช้ โดยจากการศึกษา ทำให้ได้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของประเทศไทย เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย สามารถนำไปแก้ไขปัญญาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนพิการทางสายตาต่อไป